330

**МОНГОЛ УЛСЫН СОЁЛ,
СПОРТ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ,
ЗАЛУУЧУУДЫН ЯАМ**

Соёлын яамны байр, Денверийн гудамж,
Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14190
Утас: 26 56 26, Факс: (976-51) 26 56 26
Цахим шуудан: info@moc.gov.mn,
Цахим хуудас: www.moc.gov.mn

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Ж.БАЯРМАА ТАНАА

2024 . 10 . 10 № 3/673
танай 2024.09.25 -ны № 16 -т

Мэдээлэл хүргүүлэх тухай

Соёлын төв, ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэгийг шинээр байгуулах талаар Танаас ирүүлсэн 2024 оны 09 дүгээр сарын 25-ны 16 дугаартай албан бичигтэй танилцан дараах мэдээллийг хүргүүлж байна. Тухайлбал:

"Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг"-ийг Баян-Өлгий, Увс, Ховд, Өвөрхангай, Архангай, Баянхонгор, Өмнөговь, Дорнод, Завхан аймгуудад байгуулах зорилтыг Засгийн газрын үйл ажиллагааны 2020-2024 оны хөтөлбөрийн 3.4.6-д заасны дагуу жил бүр 20 отоглох цэг байгуулахаар төлөвлөн ажилласан. Монгол Улсыг зорин ирэх гадаадын жуулчдын урсгал жил бүр нэмэгдэж 2024 оны 09 дүгээр сарын байдлаар 652,000 жуулчин хүрэлцэн ирсэн бол цар тахлын үед болон цар тахлын дараа дотоодын жуулчдын урсгал ч өсөх хандлагатай байгаа бөгөөд 1 сая орчим жуулчин аялсан мэдээлэл байна. Отоглох цэг байгуулах гол зорилго нь:

1. Жуулчдын аялж буй байгаль, соёлын өв, үзэсгэлэнт газруудын хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, хатуу болон шингэн хог хаягдлыг бууруулж, байгаль орчныг хамгаалах
2. Дотоод гадаадын жуулчдыг тав тухтай аялах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор бүтээн байгуулалтыг олон улсын жишигт нийцүүлэн цогцоор шийдвэрлэх /авто зогсоол, ариун цэврийн байгууламж, майхан барих талбай, спорт талбай, сүүдрэвч, гал түлэх цэг, явган хүний зам, гэрэлтүүлэг, сандал ширээ, галын саравч, тэмдэг тэмдэглэгээ, мэдээллийн самбар, хог хаях цэг г.м/
3. Нэг удаа 50-60 хүн, 15-с дээш майхан барих хүчин чадалтай, бага оврын цэвэрлэх байгууламж бүхий нийтийн бие засах газар бий болгож байгаа нь аялал жуулчлалын салбарт тулгамдсан "00"-ийн асуудлыг байгальд ээлтэй технологи бүхий боловсон "ариун цэврийн байгууламж"-аар шийдвэрлэх
4. Орон нутгийн иргэдийн ажлын байр, аялал жуулчлалын салбараас олох орлогыг нэмэгдүүлэх зорилгоор отоглох цэгийн үйл ажиллагааг гэрээ байгуулан нутгийн иргэнийг ажиллуулах боломжууд бий болж байгаа юм.

Улсын хэмжээнд 46 отоглох цэг байгуулагдсанаас 8 отоглох цэгийг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд нутгийн иргэдтэй гэрээ байгуулан ажиллуулж 30 орчим иргэнийг ажлын байраар хангаад байна. Дээрх 8 отоглох цэгт 2024 оны 06 сарын 01-ээс 09 дүгээр сарын 01-ний өдрийг хүртэл хугацаанд 24,200 гаруй аялагч, амрагчид үйлчлүүлж дунджаар 5,000,000-6,000,000 төгрөг орлого олж нэг ажилтанд нэг сард 1.000.000 орчмын төгрөгийн ажлын хөлс олгож байна.

14190090905

Соёл урлаг нь хүнийг төлөвшүүлэх, нийгмийн амар амгалан байдал, үндэстний эв нэгдэл, ёс зан заншил уламжлалыг түгээн дэлгэрүүлэх үйл хэрэгт чухал үүрэг гүйцэтгэж байгаа салбар юм.

Тэр дундаа Соёлын төв, соёлын ордон нь орон нутгийн хүн амд соёлын үйлчилгээ үзүүлдэг, соёлын өвийг хамгаалах анхан шатны нэгж байгууллага бөгөөд иргэд, хүүхэд залуучуудын чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх орон зайг бий болгон, тэдний бүтээлч үйл ажиллагааг дэмжих, соёлын өвийг аялал жуулчлал, бүтээлч үйлдвэрлэлд ашиглах замаар орон нутгийн тогтвортой хөгжлийг хангахад дэмжлэг үзүүлдэг байгууллага юм. Тухайлбал:

Соёлын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх таатай орчин бүрдүүлэх чиглэлээр

- тухайн орон нутгийн иргэдэд зориулан соёлын үйл ажиллагаа эрхлэх,
- Орон нутгийн соёлын онцлог бүхий соёлын ажил, арга хэмжээ /эвент/ зохион байгуулж тогтмолжуулах

Соён гэгээрүүлэх, боловсрол, танин мэдэхүйн чиглэлээр

- номын сангийн үйлчилгээ хүргэх
- нийтийн уншлагыг дэмжиж хүүхэд залуучууд хичээл сургалтын дараа хичээл давтах орчныг бүрдүүлэх, дугуйлан, секц ажиллуулах
- ахмадууд ном, сонин сэтгүүлээ уншиж цагийн үеийн мэдээллээ авах боломжийг хангах
- Монголчуудын байгаль хамгаалах уламжлалт зан үйлийг өвлүүлэн уламжлуулах соёлын ажил /арга хэмжээ, сургалт г.м/ зохион байгуулах
- Алслагдсан баг, хорооны иргэдэд соёлын үйлчилгээг хүргэх зорилгоор номын сан, музейн үзмэрийн явуулын үзэсгэлэн зохион байгуулах

Соёлын өвийг хамгаалах чиглэлээр

- Орон нутгийн онцлогийг илэрхийлсэн соёлын өвөрмөц илэрхийллийг хамгаалах, хадгалах, сурталчлан таниулах
- Байгаль, соёлын өвийг хамгаалах зорилгоор сайн дурын клуб, дугуйлан ажиллуулах, иргэд, малчидтай гэрээгээр хамтран ажиллах
- Соёлын биет бус өвийн чиглэлээр шавь болон гэр сургалт зохион байгуулж, хойч үед өвлүүлэн үлдээх
- Язгуур урлагийн тоглолт зохион байгуулж, үзэгчдийг хамруулах /тайлбарт болон үзүүлэх соёлын ажил/
- Соёлын өвийн дурсгалт газруудыг аялал жуулчлалын маршрутад хамруулах таних тэмдэг, тайлбар бэлтгэж байршуулах

Соёл, чөлөөт цагийн үйл ажиллагааны хүртээмжийг дээшлүүлэх чиглэлээр

- Уран бүтээл туурвих, тоглолт хийх боломжоор хангах, ялангуяа соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчдын ур чадварыг жуулчдад таниулах, иргэдийн оролцоог бий болгох
- Кино үзвэрийг гаргах, тоглолт зохион байгуулах зэргээр иргэдийн чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх
- Гар урлалын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх сургалт, арга хэмжээг зохион байгуулж, орон нутгийн эмэгтэйчүүдийн бий болгосон бүтээгдэхүүнийг худалдааны эргэлтэд оруулах, жуулчдад борлуулах замаар эдийн засгийн өгөөж хүртдэг болгох зэрэг олон үйл ажиллагааг орон нутгийнхаа иргэдэд үзүүлж байна.

Соёлын төв, ордонд жилд дунджаар давхардсан тоогоор 3,5 сая орчим хүн үйлчлүүлсэн бөгөөд музейгээр 1,1 сая, номын сангаар 2,9 сая, мэргэжлийн урлагийн байгууллагуудаар 1,5 сая, кино урлагийн байгууллагаар 3,2 сая иргэн буюу нийт 12,3 сая иргэн соёлын хүртээмжид хамрагдсан байна. Одоогийн байдлаар нийслэлийн 1,600.0 гаруй хүн, 21 аймгийн хүн ам 18-136 мянган хүнд

соёлын үйлчилгээг хүртээмжтэй хүргэхэд соёлын төвийн хүчин чадал, хүрэлцээг хангах асуудлыг зайлшгүй шийдвэрлэх шаардлагатай байна.

Монгол Улсын хэмжээнд 2023 оны статистикийн тоон мэдээллээр 347 соёлын төв, ордон үйл явуулдаг бөгөөд нийт 430 барилга байгууламж бүртгэгдэж, 381 нь ашиглагдаж байна. Улсын хэмжээнд 2023 оны статистик мэдээгээр соёлын төв, ордонд дунджаар 5-8 хүн ажиллаж байгаа бөгөөд нийт 2,453 албан хаагч ажиллаж байна

Соёлын төв, соёлын ордныг засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж, алслагдмал байдал, хүн ам, суурьшмал байдал зэргийг харгалзан барилга байгууламжийн хүчин чадал, нөөцийг тооцохдоо, холбогдох эрхзүйн орчин, Монгол Улсын хүн ам, суурьшмал байдал, барилга байгууламжийн өнөөгийн нөхцөл байдал, хүний нөөц, материаллаг орчны судалгаа, түүний дүн шинжилгээнд тулгуурлан гаргаж байна.

Мөн соёлын төв, ордны үйл ажиллагааны жишиг дүрэм, стандартаар барилгын орчин нөхцөл, эрхлэх үйл ажиллагааны чиг үүргийг заасан бөгөөд тус яамнаас сумын соёлын төвийн барилга барих зураг төсөв, хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлж холбогдох баримт бичгийг бүрдүүлэн улсын төсөвт суулгаж батлуулах арга хэмжээг авч ажилладаг.

Хавсралтаар холбогдох материалыг хүргүүлж байна.

Хавсралт .... хуудастай.

Жич: Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайд гадаадад албан томилолттой байгаа болно.

ТӨРИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГЫН АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР
ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ А.ДАВААЖАРГАЛ

АТА12931 6594204 9024070548

СОЁЛ, СПОРТ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ, ЗАЛУУЧУУДЫН САЙДЫН МОНГОЛ УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР 2024 ОНД САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЗАРИМ ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ, БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН ЖАГСААЛТ

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Эхлэх	Дуусах	Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	2024 онд Санхүүжих дүн	2025 оны төсөвт өртөг	2025онд Санхүүжих дүн	Тайлбар
XVI.2.1.11	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Дундговь, Цагаандэлгэр сум/	УТ2003400753	2019	2025	1,230.0	2,288.2	100.0	2,288.2	960.0	БШУЯ-аас 2019 онд орон нутагт эрх шилжүүлж Хэрмээдэй ХХК гэрээ байгуулж ажил гүйцэтгэсэн. Барилгын ажлын зураг төсөвт гадна шугам сүлжээний ажил байхан зөвхөн барилга барих ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Улмаар Барилгын гадна инженерийн шугам сүлжээ, замталбайн ажлын зураг төсөвийг хийлгэж 2023.08.22 -ны өдрийн 1291/2023 МЕД-ээр батлагаажуулж 2024 оны төсөвт суулгасан. Гадна инженерийн шугам сүлжээ, гадна талбай замын тохижилтын ажлын төндерийг зарлаж Мандалшилтгээн ХХК-г шалгаран ажил гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.14	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Баян-Өлгий, Улаанхус сум/	УТ1903400004	2019	2025	1,100.0	2,459.9	100.0	-	-	Соёлын төвийн барилга 2023 онд ашиглалтанд орсон. БХТ-ийн 2022.06.20-ны өдрийн 88-323/2022 магадлалын өрөнхий дүгнэлтээр батлагаажсан 182.9 тэрбум төгрөгийн нэмэлт ажлыг компани өөрийн хөрөнгөөр хийж гүйцэтгэсэн. Гэрээний үлдэгдэл дүн 100.0 сая төгрөгийг 2024 онд батлаж олгосон.
XVI.2.1.20	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Хөвсгөл, Ренчинлхүмбэ сум/	УТ2003400749	2020	2025	1,400.0	4,600.0	1,436.2	4,600.0	2,313.8	Барилгын ажлыг өнөөдрийг хүртэл гүйцэтгэгч шалгараагүй. Барилгын хөгжлийн төвийн 2020.05.29-ны өдрийн МЕД-ээр төндер зарласан боловч гүйцэтгэгч шалгараагүй. Дахин магадлал хийлгэж 2023.09.30-ны 1571/2023 МЕД-ээр 4.6 тэрбум төгрөгийг өртөгтэй төсөөр удаа дараа төндөр зарласан боловч гүйцэтгэгч шалгараагүй. Байршлын хувьд хойд хилийн бүс хөрсний цэвдэгтэй, зуны улиралд барилгын ажлыг хийж гүйцэтгэх тээвэрлэлтийн асуудалтай тул энэ онд 8 удаа зарласан төндөрт гүйцэтгэгч батлагдсан норм төсөөр оролцохгүй байна.
XVI.2.1.21	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Баянхонгор, Өлзийт сум/	УТ2003400739	2020	2025	1,300.0	2,284.2	20.4	2,284.2	375.9	Соёлын төвийн барилгыг Өлзийтийн хийморь өдөө ХХК 2023 онд барьж ашиглалтад өгсөн. БХТ-ийн магадлалын өрөнхий дүгнэлтээр батлагаажсаннэмэлт ажлыг компани өөрийн хөрөнгөөр хийж гүйцэтгэсэн. Гэрээний үлдэгдэл санхүүжилтийг 2025 онд суулгасан .
XVI.2.1.30	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Сүхбаатар, Баяндэлгэр сум/	УТ2003400783	2021	2025	1,988.5	2,285.8	40.0	2,285.8	1,328.4	Аймгийн ЗДТГазраас Соёлын төвийн барилгыг 2022 онд Воркмастер ХХК гэрээбайгуулж, ажлын явц 35%-ийн ажил гүйцэтгэд зогссон. Тус компани төсөөт өртөг нэмэхгүй бол цааш үргэлжлүүлэхгүй гэсэн тул Аймгийн Засаг дарга 2023.09.01-ний өдрий 01/1057 тоот бичгээр гэрээ цуцалж шүүхэд нэхэмжлэх гаргахаар шийдвэрлэсэн. Барилгын ажлын үлдэгдэл санхүүжилт 2025 онд суух байгаа бөгөөд төсөөт өртгийг шинэчилж дахин магадлуулснаар гүйцэтгэгчийг шинээр сонгон шалгаруулна.
XVI.2.1.36	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Өвөрхангай, Хужирт сум/	УТ2103400484	2022	2025	2,500.0	3,950.3	1,571.9	3,950.3	727.1	Соёлын төвийн барилга 1983 онд ашиглалтанд орсон ашиглалтын хугацаа дууссан. 2022 оны төсвийн төслийн санал тусссан/ 2011 онд өргөтгөл баригдсан
XVI.2.1.42	Соёлын төвийн барилга /Архангай, Өгийнуур сум/	УТ2403401084	2024	2026		4,231.9	1,269.6	4,231.9	1,481.2	Төсвийн тухай хуулийн эзалтын хүрээнд олон нийтийн хэлэлцүүлэг хийж Монгол Улсын Ерөнхий сайд орон нутгийн иргэдтэй уулзах үеэр орон нутгийн иргэд, удирдлагын зүгээс хүсэлт тавьсан. БХТ-ийн 2024.06.07-ны өдрийн 811/2024 МЕД-ээр зураг төсөв батлагаажих төндөр зарлагдаж гүйцэтгэгч шалгаруулах шатандаа явж байна.

XVI.2.1.43	Соёлын төвийн барилга /Дорноговь, Дэлгэрэх сум/	УТ2403400618	2024	2026		4,191.9	1,257.6	4,191.9	1,467.2	Төсвийн тухай хуулийн заалтын хүрээнд олон нийтийн хэлэлцүүлэг хийж Монгол Улсын Ерөнхий сайд орон нутгийн иргэдтэй уулзах үеэр орон нутгийн иргэд, удирдлагын зүгээс хүсэлт тавьсан. БХТ-ийн 2024.05.31-ны өдрийн 764/2024 МЕД-ээр зураг төсөв батлагаажиж төндер зарлагдаж Нлит Конкрет ХХК шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.44	Соёлын төвийн барилга /Дорноговь, Эрдэнэ сум/	УТ2403401111	2024	2026		3,456.9	1,037.1	3,221.5	974.5	Соёлын төвийн хуучин барилга 1958 онд баригдсан 100 хүний хүчин чадалтай 64 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. Мэргэжлийн хяналтын дүгнэлтээр цаашид ашиглах боломжгүй шийдвэр гарсан . БХТ-ийн 2022.10.24-ны өдрийн 2057/2022 МЕД-ээр зураг төсөв батлагаажсан. 2023 оны төсвийн төсөлд санал өгсөн боловч батлагдаагүй тул 2024 оны төсөвт дахин санал өгч шийдвэрлэсэн. Өгөөмөр шанд ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.45	Соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ, Зүүнбүрэн сум/	УТ2403401094	2024	2026		3,886.0	1,165.8			Аймгийн удирдлагын зүгээс хүсэлт илгээсэн. Сэлэнгэ аймгийн засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2.4.4-д орсон. Хуучин барилга 1961 онд баригдсан 63 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. 2023 оны төсвийн төсөлд санал хүргүүлсэн боловч батлагдаагүй. 2024 онд дахин санал хүргүүлж шийдвэрлэсэн. Гүйцэтгэгч шалгаруулах худалдан авах ажиллагаа явагдаж байна.
XVI.2.1.46	Соёлын төвийн барилга /Сүхбаатар, Онгон сум, 5 дугаар баг/	УТ2403400088	2024	2026		4,184.0	1,255.2	4,184.0	2,928.8	Соёлын төвийн хуучин барилга 1989 онд баригдсан 200 хүний хүчин чадалтай 32 жил болсон. Мэргэжлийн хяналтын дүгнэлтээр цаашид ашиглах боломжгүй шийдвэр гарсан . 2022 оны улсын төсөвт батлагдсан боловч зураг төсөв дутуу гүйцэтгэгч шалгаваагүй шалтгаанаар тодотголоор хасагдсан. Аймаг сумын засаг даргаас хүсэлт ирсэний дагуу 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Төндер зарлагдаж Эс жи си ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж эхэлж байна.
XVI.2.1.47	Соёлын төвийн барилга /Увс, Малчин сум/	УТ2403401099	2024	2026		3,750.0	755.0	3,737.8	1,485.3	Соёлын төвийн хуучин барилга 1958 онд баригдсан хуучин 65 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. 2022 оны улсын төсөвт батлагдсан боловч зураг төсөв дутуу гүйцэтгэгч шалгаваагүй шалтгаанаар тодотголоор хасагдсан. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2023 онд санал хүргүүлсэн шийдвэрлэгдээгүй 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Төндер зарлагдаж Сантех увс ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж эхэлж байна.
XVI.2.1.48	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Завхан, Дөрвөлжин сум/	УТ2403400682	2024	2026		4,512.5	1,065.7	4,490.0	1,701.0	Соёлын төвийн хуучин барилга 1964 онд баригдсан хуучин 60 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан Төндер зарлагдаж Еба кнстракш ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж эхэлж байна.
XVI.2.1.49	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Завхан, Отгон сум/	УТ2403401092	2024	2026		4,512.5	1,065.7	4,444.3	1,655.3	Соёлын төвийн хуучин барилга 1964 онд баригдсан хуучин 60 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. ашиглах боломжгүй талаар мэргэжлийн хяналтын дүгнэлттэй. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2023 онд санал хүргүүлсэн шийдвэрлэгдээгүй. 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Төндер зарлагдаж Силикон Арт Дизайн ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж эхэлж байна.
XVI.2.1.50	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Завхан, Сонгино сум/	УТ2403400551	2024	2026		4,968.0	600.0	4,920.8	2,136.8	Соёлын төвийн хуучин барилга 1984 онд баригдсан хуучин 40 жил болсон. мэргэжлийн хяналтын дүгнэлттэй. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2023 онд төсвийн төсөлд санал хүргүүлсэн шийдвэрлэгдээгүй. 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Төндер зарлагдаж Ариун-Очир ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.51	Соёлын төвийн барилга, 230 суудал /Завхан, Ургамал сум/	УТ2403401130	2024	2026		3,628.0	500.0	3,628.0	1,564.0	Соёлын төвийн хуучин барилга 1963 онд баригдсан хуучин 59 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссанн. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2023 онд төсвийн төсөлд санал хүргүүлсэн шийдвэрлэгдээгүй. 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Төндер зарлагдаж Ариун-Очир ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.

XVI.2.1.52	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Булган, Бүрэгхангай сум/	УТ2403400348	2024	2026		3,831.9	1,149.6	3,831.9	1,341.2	Соёлын төвийн хуучин барилга 1972 онд баригдсан хуучин 50 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Тендер зарлагдаж Сод-Эрдэнэ ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.53	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Дундговь, Баянхаргалан сум/	УТ2403401091	2024	2025		2,868.9	1,434.5	2,816.9	1,382.5	Соёлын төвийн хуучин барилга 1958 онд баригдсан хуучин 64 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Тендер зарлагдаж Ашид бьюлдинг ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.54	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Дундговь, Дэлгэрхангай сум/	УТ2403400532	2024	2025		2,868.9	1,434.5	2,858.9	1,424.4	Соёлын төвийн хуучин барилга 1976 онд баригдсан хуучин 48 жил болсон.Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2023 онд төсвийн төсөлд санал хүргүүлсэн шийдвэрлэгдээгүй. 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Тендер зарлагдаж Брэндшилдэг ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.55	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Хөвсгөл, Ханх сум/	УТ2403401119	2024	2026		4,135.1	1,306.6	4,135.1	1,414.3	Соёлын төвийн хуучин барилга 1932 онд баригдсан хуучин 92 жил болсон. 2021 оны 4 сард бүрэн шатсан. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2023 онд төсвийн төсөлд санал хүргүүлсэн. 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Тендер зарлагдаж 2024 оны 11 сард үр дүн гарна.
XVI.2.1.56	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Хөвсгөл, Эрдэнэбулган сум/	УТ2403401132	2024	2026		3,810.0	1,000.0	3,804.3	1,399.3	Соёлын төвийн хуучин барилга 2003 онд баригдсан хуучин 19 жил болсон.Аймаг сумын засаг даргаас 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан.
XVI.2.1.57	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Төгрөг сум, 1 дүгээр баг/	УТ2403401112	2024	2026		2,712.0	813.6	2,702.6	939.8	Соёлын төвийн хуучин барилга 1985 онд баригдсан хуучин 37 жил болсон.Аймаг сумын засаг даргаас 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Тендер зарлагдаж Оттонниик ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.58	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Сэлэнгэ, Ерөө сум/	УТ2403401095	2024	2025		3,885.9	1,943.0	3,847.6	1,904.7	Соёлын төвийн хуучин барилга 1961 онд баригдсан хуучин 63 жил болсон.Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2023 онд төсвийн төсөлд санал хүргүүлсэн шийдвэрлэгдээгүй 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Тендер зарлагдаж Нанодизель трейд ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.59	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Сэлэнгэ, Хүдэр сум/	УТ2403401096	2024	2025		3,627.2	1,813.6	3,576.6	1,763.0	Соёлын төвийн хуучин барилга 1972 онд баригдсан хуучин 50 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу ирсэний дагуу 2023 онд төсвийн төсөлд санал хүргүүлсэн шийдвэрлэгдээгүй. 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Тендер зарлагдаж Ариун-Очир ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарч ажлыг гүйцэтгэж байна.
XVI.2.1.60	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Хөвсгөл, Галт сум, 5 дугаар баг/	УТ2403401120	2024	2026		5,650.0	1,695.0	5,650.0	1,977.5	Соёлын төвийн хуучин барилга 1973 онд баригдсан хуучин 49 жил болж ашиглалтын хугацаа дууссан. Соёлын төвийн барилга шатсан бөгөөд барилгагүй байсан. Аймаг сумын засаг даргаас ирсэний дагуу 2024 оны төсвийн төсөлд оруулсан. Тендер зарлагдсан 2024 оны 10 сард үр дүн гарна.
					9,518.5	92,580.0	25,830.1	85,682.7	34,641.0	

ССАЖЗЯ-ны харьяа 21 аймгийн Соёлын төвийн байгууллагын 2023 оны орлогын дэлгэрэнгүй хуулга

Төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны өөрийн орлогыг Төсвийн тухай хуулийн 46 дугаар зүйлийг үндэслэн зарцуулах журмыг Сангийн сайдын 2022 оны А/282 тушаал болох "Төсвийн зарлагын хэмнэлт, үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлогыг зарцуулах, тайлагнах, нягтлан бодох бүртгэлд, хяналт тавих журмын" дагуу зарцуулж байгаа.

ССАЖЗЯ -ны харьяа 21 аймагт нийт 333 соёлын төвийн байгууллагатай бөгөөд нийт 2023 онд 333 байгууллага нь 2.0 тэрбум төгрөг олсон бөгөөд үүний зардлын 32 хувийг бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний хураамж төлбөрт зарцуулж байна. Зардлын ангиллыг Хүснэгт №1-ээр эзлэх хувиар харуулав.

Хүснэгт №1

Олсон орлогын зарцуулсан зардлын ангилал	ЗАРЦУУЛСАН	ХУВЬ
Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил	18,797,300	0.9%
Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	1,960,200	0.1%
Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	9,004,000	0.4%
Хангамж, бараа материалын зардал	180,014,300	8.9%
Норматив зардал	6,876,700	0.3%
Эд хогшил, урсгал засварын зардал	185,022,100	9.2%
Томилолт, зочны зардал	57,748,400	2.9%
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	646,150,100	
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	506,474,800	%[illegible]
Бусад урсгал шилжүүлэг	404,449,100	.1%
НИЙТ	2,016,497,000	

333 соёлын төвийн байгууллагын нийт олсон 2.0 тэрбум төгрөгийг байгууллага тус бүрээс Хүснэгт №2-т харуулав.

Хүснэгт №2

№	Аймаг	Байгууллагын нэр	2023 онд олсон нийт орлого /төгрөг/	Зарцуулсан зардал /төгрөг/
	НИЙТ		2,016,497,000.0	2,016,497,000.0
1	Архангай	Ар. Ихтамир. Соёлын төв	3,000,000.0	3,000,000.0
2	Архангай	Ар. Чулуут. Соёлын төв	9,881,500.0	9,881,500.0
3	Архангай	Ар. Хангай. Соёлын төв	3,000,000.0	3,000,000.0
4	Архангай	Ар. Тариат. Соёлын төв	4,509,500.0	4,509,500.0
5	Архангай	Ар. өндөр-Улаан. Соёлын төв	7,876,000.0	7,876,000.0
6	Архангай	Ар. Эрдэнэмандал. Соёлын төв	6,911,000.0	6,911,000.0
7	Архангай	Ар. Жаргалант. Соёлын төв	3,000,000.0	3,000,000.0
8	Архангай	Ар. Цэцэрлэг. Соёлын төв	3,000,000.0	3,000,000.0

9	Архангай	Ар. Хайрхан. Соёлын төв	4,393,000.0	4,393,000.0
10	Архангай	Ар. Батцэнгэл. Соёлын төв	3,555,000.0	3,555,000.0
11	Архангай	Ар. өлзийт. Соёлын төв	12,340,500.0	12,340,500.0
12	Архангай	Ар. өгийнуур. Соёлын төв	5,826,300.0	5,826,300.0
13	Архангай	Ар. Хашаат. Соёлын төв	4,530,000.0	4,530,000.0
14	Архангай	Ар. Хотонт. Соёлын төв	4,379,100.0	4,379,100.0
15	Архангай	Ар. Цэнхэр. Соёлын төв	4,016,000.0	4,016,000.0
16	Архангай	Ар. Төвшрүүлэх. Соёлын төв	4,108,000.0	4,108,000.0
17	Архангай	Ар. Булган. Соёлын төв	5,805,300.0	5,805,300.0
18	Архангай	Ар. Цахир. Соёлын төв	7,582,300.0	7,582,300.0
19	Баян-өлгий	Бө. Алтай. Соёлын төв	3,450,000.0	3,450,000.0
20	Баян-өлгий	Бө. Алтанцөгц. Соёлын төв	2,257,000.0	2,257,000.0
21	Баян-өлгий	Бө. Баяннуур. Соёлын төв	1,620,000.0	1,620,000.0
22	Баян-өлгий	Бө. Бугат. Соёлын төв	1,530,000.0	1,530,000.0
23	Баян-өлгий	Бө. Булган. Соёлын төв	2,030,000.0	2,030,000.0
24	Баян-өлгий	Бө. Буянт. Соёлын төв	2,408,000.0	2,408,000.0
25	Баян-өлгий	Бө. Дэлүүн. Соёлын төв	3,775,000.0	3,775,000.0
26	Баян-өлгий	Бө. Ногооннуур. Соёлын төв	1,610,000.0	1,610,000.0
27	Баян-өлгий	Бө. Сагсай. Соёлын төв	1,630,000.0	1,630,000.0
28	Баян-өлгий	Бө. Толбо. Соёлын төв	1,890,000.0	1,890,000.0
29	Баян-өлгий	Бө. Улаанхус. Соёлын төв	1,930,000.0	1,930,000.0
30	Баян-өлгий	Бө. Цэнгэл. Соёлын төв	6,140,000.0	6,140,000.0
31	Баян-өлгий	Бө. Цагаannуур тосгон. Соёлын төв	1,944,000.0	1,944,000.0
32	Баянхонгор	Бх. Галуут. Соёлын төв	1,460,000.0	1,460,000.0
33	Баянхонгор	Бх. Баян-овоо. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
34	Баянхонгор	Бх. Эрдэнэцогт. Соёлын төв	1,550,000.0	1,550,000.0
35	Баянхонгор	Бх. өлзийт. Соёлын төв	1,840,000.0	1,840,000.0
36	Баянхонгор	Бх. Жинст. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
37	Баянхонгор	Бх. Богд. Соёлын төв	1,570,000.0	1,570,000.0
38	Баянхонгор	Бх. Баянлиг. Соёлын төв	1,820,000.0	1,820,000.0
39	Баянхонгор	Бх. Баянговь. Соёлын төв	2,640,000.0	2,640,000.0
40	Баянхонгор	Бх. Шинэжинст. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
41	Баянхонгор	Бх. Баян-өндөр. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
42	Баянхонгор	Бх. Баянцагаан. Соёлын төв	21,680,000.0	21,680,000.0
43	Баянхонгор	Бх. Баацагаан. Соёлын төв	1,300,000.0	1,300,000.0
44	Баянхонгор	Бх. Бөмбөгөр. Соёлын төв	6,510,000.0	6,510,000.0
45	Баянхонгор	Бх. Буурцагаан. Соёлын төв	2,466,000.0	2,466,000.0
46	Баянхонгор	Бх. Хүрээмарал. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
47	Баянхонгор	Бх. Баянбулаг. Соёлын төв	3,720,000.0	3,720,000.0
48	Баянхонгор	Бх. Гурванбулаг. Соёлын төв	1,210,000.0	1,210,000.0
49	Баянхонгор	Бх. Заг. Соёлын төв	1,553,000.0	1,553,000.0

50	Баянхонгор	Бх. Жаргалант. Соёлын төв	2,555,200.0	2,555,200.0
51	Булган	Бу. Баян-Агт. Соёлын төв	3,324,000.0	3,324,000.0
52	Булган	Бу. Бугат. Соёлын төв	1,200,000.0	1,200,000.0
53	Булган	Бу. Булган. Соёлын ордон	14,138,400.0	14,138,400.0
54	Булган	Бу. Бүрэгхангай. Соёлын төв	2,020,000.0	2,020,000.0
55	Булган	Бу. Гурванбулаг. Соёлын төв	2,761,500.0	2,761,500.0
56	Булган	Бу. Дашинчилэн. Соёлын төв	3,125,000.0	3,125,000.0
57	Булган	Бу. Могод. Соёлын төв	4,216,500.0	4,216,500.0
58	Булган	Бу. Орхон. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
59	Булган	Бу. Сайхан. Соёлын төв	1,200,000.0	1,200,000.0
60	Булган	Бу. Сэлэнгэ. Соёлын төв	4,570,000.0	4,570,000.0
61	Булган	Бу. Тэшиг. Соёлын төв	2,459,000.0	2,459,000.0
62	Булган	Бу. Хангал. Соёлын төв	1,559,000.0	1,559,000.0
63	Булган	Бу. Хишиг-өндөр. Соёлын төв	4,298,700.0	4,298,700.0
64	Булган	Бу. Хутаг-өндөр. Соёлын төв	3,990,000.0	3,990,000.0
65	Булган	Бу. Баяннуур. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
66	Булган	Бу. Рашаант. Соёлын төв	2,452,000.0	2,452,000.0
67	Булган	Бу. Хялганат тосгон. Соёлын төв	2,241,200.0	2,241,200.0
68	Говь-Алтай	Га. Алтай. Соёлын төв	1,630,000.0	1,630,000.0
69	Говь-Алтай	Га. Бигэр. Соёлын төв	2,711,000.0	2,711,000.0
70	Говь-Алтай	Га. Баян-Уул. Соёлын төв	2,259,000.0	2,259,000.0
71	Говь-Алтай	Га. Бугат. Соёлын төв	1,600,000.0	1,600,000.0
72	Говь-Алтай	Га. Дарви. Соёлын төв	4,318,000.0	4,318,000.0
73	Говь-Алтай	Га. Дэлгэр. Соёлын төв	2,850,000.0	2,850,000.0
74	Говь-Алтай	Га. Жаргалан. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
75	Говь-Алтай	Га. Тайшир. Соёлын төв	1,505,000.0	1,505,000.0
76	Говь-Алтай	Га. Тонхил. Соёлын төв	1,520,000.0	1,520,000.0
77	Говь-Алтай	Га. Төгрөг. Соёлын төв	1,470,000.0	1,470,000.0
78	Говь-Алтай	Га. Халиун. Соёлын төв	1,160,000.0	1,160,000.0
79	Говь-Алтай	Га. Хөхморьт. Соёлын төв	2,100,000.0	2,100,000.0
80	Говь-Алтай	Га. Цогт. Соёлын төв	1,370,000.0	1,370,000.0
81	Говь-Алтай	Га. Цээл. Соёлын төв	1,270,000.0	1,270,000.0
82	Говь-Алтай	Га. Чандмань. Соёлын төв	25,430,000.0	25,430,000.0
83	Говь-Алтай	Га. Шарга. Соёлын төв	2,748,600.0	2,748,600.0
84	Говь-Алтай	Га. Эрдэнэ. Соёлын төв	3,360,000.0	3,360,000.0
85	Говь-Алтай	Га. Гуулин тосгон. Соёлын төв	1,730,000.0	1,730,000.0
86	Говь-Алтай	Га. Баянтоорой тосгон. Соёлын төв	1,190,000.0	1,190,000.0
87	Дорноговь	До. Айраг. Соёлын төв	1,496,000.0	1,496,000.0
88	Дорноговь	До. Алтанширээ. Соёлын төв	2,227,300.0	2,227,300.0
89	Дорноговь	До. Даланжаргалан. Соёлын төв	2,300,000.0	2,300,000.0
90	Дорноговь	До. Дэлгэрэх. Соёлын төв	2,056,000.0	2,056,000.0

91	Дорноговь	До. Иххэт. Соёлын төв	4,616,000.0	4,616,000.0
92	Дорноговь	До. Мандах. Соёлын төв	2,141,000.0	2,141,000.0
93	Дорноговь	До. өргөн. Соёлын төв	1,700,000.0	1,700,000.0
94	Дорноговь	До. Сайхандулаан. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
95	Дорноговь	До. Улаанбадрах. Соёлын төв	10,800,000.0	10,800,000.0
96	Дорноговь	До. Хатанбулаг. Соёлын төв	10,117,500.0	10,117,500.0
97	Дорноговь	До. Хөвсгөл. Соёлын төв	4,747,300.0	4,747,300.0
98	Дорноговь	До. Эрдэнэ. Соёлын төв	2,948,000.0	2,948,000.0
99	Дорноговь	До. Сайншанд. Соёлын төв /Зүүнбаян/	11,056,000.0	11,056,000.0
100	Дорноговь	До. Замын-үүд. Соёлын төв	81,704,600.0	81,704,600.0
101	Дорнод	Дл. Баяндун. Соёлын төв	50,236,000.0	50,236,000.0
102	Дорнод	Дл. Баянтүмэн. Соёлын төв	5,840,000.0	5,840,000.0
103	Дорнод	Дл. Булган. Соёлын төв	4,000,000.0	4,000,000.0
104	Дорнод	Дл. Гурванзагал. Соёлын төв	4,500,000.0	4,500,000.0
105	Дорнод	Дл. Дашбалбар. Соёлын төв	15,000,000.0	15,000,000.0
106	Дорнод	Дл. Матад. Соёлын төв	8,000,000.0	8,000,000.0
107	Дорнод	Дл. Халхгол. Соёлын төв	5,000,000.0	5,000,000.0
108	Дорнод	Дл. Хөлөнбуйр. Соёлын төв	7,000,000.0	7,000,000.0
109	Дорнод	Дл. Сэргэлэн. Соёлын төв	6,000,000.0	6,000,000.0
110	Дорнод	Дл. Цагаан-Овоо. Соёлын төв	15,840,000.0	15,840,000.0
111	Дорнод	Дл. Баян-Уул. Соёлын төв	16,000,000.0	16,000,000.0
112	Дорнод	Дл. Чойбалсан. Соёлын төв	6,000,000.0	6,000,000.0
113	Дорнод	Дл. Чулуунхороот. Соёлын төв	6,100,000.0	6,100,000.0
114	Дундговь	Ду. Дэлгэрцогт. Соёлын төв	4,049,700.0	4,049,700.0
115	Дундговь	Ду. Дэрэн. Соёлын төв	3,103,500.0	3,103,500.0
116	Дундговь	Ду. Говь-Угтаал. Соёлын төв	2,319,800.0	2,319,800.0
117	Дундговь	Ду. Цагаандэлгэр. Соёлын төв	2,000,000.0	2,000,000.0
118	Дундговь	Ду. Баянжаргалан. Соёлын төв	2,388,800.0	2,388,800.0
119	Дундговь	Ду. өндөршил. Соёлын төв	2,830,200.0	2,830,200.0
120	Дундговь	Ду. Гурвансайхан. Соёлын төв	5,474,400.0	5,474,400.0
121	Дундговь	Ду. өлзийт. Соёлын төв	1,000,000.0	1,000,000.0
122	Дундговь	Ду. Хулд. Соёлын төв	24,099,000.0	24,099,000.0
123	Дундговь	Ду. Луус. Соёлын төв	4,925,000.0	4,925,000.0
124	Дундговь	Ду. Дэлгэрхангай. Соёлын төв	1,380,000.0	1,380,000.0
125	Дундговь	Ду. Сайхан-Овоо. Соёлын төв	1,354,000.0	1,354,000.0
126	Дундговь	Ду. Эрдэнэдалай. Соёлын төв	4,168,100.0	4,168,100.0
127	Дундговь	Ду. Адаацаг. Соёлын төв	3,000,000.0	3,000,000.0
128	Завхан	За. Алдархаан. Соёлын төв	1,410,000.0	1,410,000.0
129	Завхан	За. Баянтэс. Соёлын төв	4,353,500.0	4,353,500.0
130	Завхан	За. Баянхайрхан. Соёлын төв	9,731,000.0	9,731,000.0
131	Завхан	За. Тосонцэнгэл. Соёлын төв	40,164,600.0	40,164,600.0

340

СОЁЛ,СПОРТ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ, ЗАЛУУЧУУДЫН САЙДЫН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ОТОГЛОХ ЦЭГ

	Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Эхлэх он	Дуусах он	Төсөөт өртөг	Санхүүжих дүн /сая.төг/	2025 оны Төсөөт өртөг	2025 нд Санхүүжих дүн /сая.төг/	Гэрээний дүн /сая.төг/	Шалгарсан гүйцэтгэгч	Санхүүжсэн дүн	Ажлын гүйцэтгэлийн хувь	Тайлбар	Тэмдэглэл
					5,699.10	3,699.10	0.00	0.00	-		-	0		
1	VI.1.8	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Увс, Малчин, Хяргас сум, Хяргас нуур/	2024	2026	1,500.00	500.00	Гүйцэтгэгч шалгараагүй тул 2025 оны төсөөс хасагдсан		-	Увс аймгийн Худалдан авах ажиллагааны газраас 1 удаа зарласан. Амжилтгүй болсон. Оролцогчгүй	-	0	худалдан авах ажиллагааг зарласан газрын асуудал шийдэгдээгүй байгаа	Алсын харааг-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 4.2.45. Аялал жуулчлалын үйлчилгээний стандартуудыг олон улсын жишигт нийцүүлэн мөрдүүлнэ. Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.5.7-д Аялал жуулчлалын гол зам дагуу амрах өртөө, түр отоглох цэг зорин очих газруудад ариун цэврийн байгууламж бүхий тэр буудаллах цэг, үйлчилгээний цогцолбор байгуулна. Засгийн газрын 2024 оны 189 дүгээр тогтоол /Ариун цэврийн байгууламж бүхий түр буудаллах цэг, үйлчилгээний цогцолбор барьж байгуулах тухай/
2	VI.1.9	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Увс, Тариалан сум, Увс нуур/	2024	2025	1,874.10	874.10			-	Увс аймгийн Худалдан авах ажиллагааны газраас 1 удаа зарласан. Амжилтгүй болсон. Оролцогчгүй	-	0	худалдан авах ажиллагааг зарласан газрын асуудал шийдэгдээгүй байгаа	
3	VI.1.10	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Улсын хэмжээнд/	2024	2024	2,325.00	2,325.00	2024 онд хэрэжжж дууссн.		-	БОАЖСайдын 2024 оны А/36 тушаалаар 6 багц болгож хуваасан	-	0	БОАЖЯ /хуучнаар/ дээр худалдан авах ажиллагааг зарлаж 4 багцад гүйцэтгэгч шалгарууласан	
3.1	1	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Говь-Алтай, Хөх морьт/			381.10	381.10	-	-	376.90	Хос гандирс ХХК	-	0	2024 оны 9 дүгээр сарын 27-ны өдөр гэрээ байгуулсан	
3.2	2	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Завхан, Тэлмэн/			381.10	381.10	-	-	367.00	Өндөр говь мэргэн констракшн	-	0	2025 оны 9 дүгээр сарын 27-ны өдөр гэрээ байгуулсан	
3.3	3	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Булган, Рашаант/			419.50	419.50	-	-	409.20	Дүүрэн цецрах ХХК	-	0	2027 оны 9 дүгээр сарын 27-ны өдөр гэрээ байгуулсан	
3.4	4	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Хэнтий, Өмнөдэлгэр/			381.10	381.10	-	-	-	1 удаа тендер зарласан боловч гүйцэтгэгч шалгараагүй зогссон	-	0	Гүйцэтгэгч шалгарч гэрээ байгуулагдаагүй	
3.5	5	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Өвөрхангай, Хужирт/			381.10	381.10	-	-	-	2 удаа тендер зарласан боловч гүйцэтгэгч шалгараагүй зогссон	-	0		
3.6	6	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Булган, Баян-Агт/			381.10	381.10	-	-	-	3 удаа тендер зарласан боловч гүйцэтгэгч шалгараагүй зогссон	-	0		

УЛСЫН ХЭМЖЭЭНД ОДОО АШИГЛАГДАЖ БАЙГАА СУМЫН /БАГ, ТОСГОН/ СОЁЛЫН ТӨВИЙН БАРИЛГЫН НАСЖИЛТЫН СУДАЛГААНЫ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улс нь Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн хувьд **21** аймаг, **330** сумтай. Соёл, урлагийн салбарт Улсын хэмжээнд **316** сумын соёлын төв, **17** баг, тосгоны нийт **333** соёлын төв ашиглагдаж байна.

Жил бүр барилгыг шинэчлэн барих ажлыг шат дараатай гүйцэтгэж багаа бөгөөд 2024 оны төсвийн тухай хуулиар 23 шинэ соёлын төвийн барилгыг барьж гүйцэтгэж байна. Эдгээр соёлын төвийн барилгуудаас хамгийн насжилт өндөр барга нь Дундговь аймгийн Дэрэн сумын Соёлын төвийн барилга 1942 онд барилга ашиглалтад орсон байна.

Нийт **333** соёлын төвийн нь 1990 оноос өмнө ашиглалтад орсон **118** барилга, 1991-2000 оны хооронд ашиглалтад орсон **9** барилга, 2001-2010 оны хооронд ашиглалтад орсон **45** барилга, өөрийн барилгагүй **2**, 2011-2023 оны хооронд ашиглалтад орсон **123** барилга, 2024 онд баригдаж буй **36** барилга байна.

Засгийн Газрын 2005 оны 233 дугаар тогтоолоор Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл тооцоход баримтлах хугацаа барилга байгууламжийн хувьд 60 жил гэж заасан.

- Баригдаж буй соёлын төвийн тоо – 36
- 1-10 жилийн насжилттай 107
- 11-15 жилийн насжилттай 45
- 16-20 жилийн насжилттай 15
- 20 жилээс дээш насжилттай 128

Нийт **330** сумаас **14** аймгийн төвийн сум, **1** сумын төвд соёлын төвгүй бөгөөд театр, чуулга гээд бусад соёл урлагийн байгууллагууд байдаг. (Баян-Өлгий, Баянхонгор, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Дархан-Уул, Дорнод, Дундговь, Завхан, Өвөрхангай, Өмнөговь, Сүхбаатар, Сэлэнгэ, Ховд, Хөвсгөл, Сэлэнгэ-Мандал сум)

Дээрх **315 сумын** соёлын төвөөс гадна дараах **17** баг, тосгонд **20-350** суудалтай соёлын төвүүд үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Үүнээс Орхон аймгийн Баянцагаан соёлын төв, Эгшиглэн соёлын төв барилгагүй байна.

№	Аймаг	Сум, баг
1	Баян-Өлгий	Цагааннуур тосгон
2	Булган	Хялганат тосгон
3	Говь-Алтай	Гуулин баг
4	Говь-Алтай	Баянтоорой баг
5	Орхон	Баян-Өндөр /барилгагүй/ Баянцагаан соёлын төв
6	Орхон	Баян-Өндөр /барилгагүй/ Эгшиглэн соёлын төв
7	Орхон	Баян-Өндөр /Хүүхэд залуучуудын соёлын төв/
8	Сэлэнгэ	Ерөө сумын Бугант тосгон
9	Сэлэнгэ	Мандал сумын Түнхэл тосгон
10	Сэлэнгэ	Мандал сумын Хэрх тосгон
11	Сэлэнгэ	Сайхан сумын Номгон тосгон
12	Сэлэнгэ	Шаамар сумын Дулаанхаан тосгон
13	Хөвсгөл	Хатгал тосгон
14	Хэнтий	Бэрх тосгон
15	Хэнтий	Гурванбаян тосгон
16	Хэнтий	Өлзийт /Хэрлэн сумын тосгон/
17	Хэнтий	Хэрлэнбаян-Улаан тосгон

- Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын соёлын төвийн 1932 онд ашиглалтад орсон 24*12 метрийн харьцаатай дүнзэн 1 давхар барилга нь 89 жилийн насжилттай байсан бөгөөд 2021 оны 3 дугаар сарын 19-ний өдөр гал түймэр гарч бүрэн шатсан;
- 1961 оноос өмнө ашиглалтад орсон буюу 60-аас дээш насжилттай **19** барилга байна.

СОЁЛЫН ТӨВИЙН НАСЖИЛТЫН СУДАЛГАА

2024

№	Аймаг	Сум	Аймаг, сум, баг, тосгон	Барилга			Төрөл
				Хүчин чадал /суудал/	Хэдэн онд баригдсан	Насжилт	
1	Архангай	Ихтамир	Сум	200	1976	48	Соёлын төв
6	Архангай	Хайрхан	Сум	300	1986	38	Соёлын төв
13	Архангай	Төвшрүүлэх	Сум	250	1958	66	Соёлын төв
15	Архангай	Хангай	Сум	250	1990	34	Соёлын төв
18	Архангай	Тариат	Сум	250	1952	72	Соёлын төв
19	Архангай	Эрдэнэбулган	Сум	90	1993	31	Соёлын төв
20	Баян-Өлгий	Алтай	Сум	250	1981	43	Соёлын төв
22	Баян-Өлгий	Сагсай	Сум	300	1983	41	Соёлын төв
25	Баян-Өлгий	Ногооннуур	Сум	250	1982	42	Соёлын төв
26	Баян-Өлгий	Цагааннуур тосгон	Баг, тосгон	200	1990	34	Соёлын төв
27	Баян-Өлгий	Баяннуур	Сум	180	1978	46	Соёлын төв
28	Баян-Өлгий	Алтанцөгц	Сум	250	1989	35	Соёлын төв
31	Баян-Өлгий	Булган	Сум	200	1987	37	Соёлын төв
37	Баянхонгор	Баян-Овоо	Сум	200	1957	67	Соёлын төв
45	Баянхонгор	Жаргалант	Сум	350	1992	32	Соёлын төв
54	Булган	Баяннуур	Сум	250	1983	41	Соёлын төв
57	Булган	Гурванбулаг	Сум	250	1968	56	Соёлын төв
58	Булган	Дашинчилэн	Сум	250	1979	45	Соёлын төв
59	Булган	Могод	Сум	250	1975	49	Соёлын төв
60	Булган	Орхон	Сум	250	1981	43	Соёлын төв
61	Булган	Рашаант	Сум	250	1986	38	Соёлын төв
63	Булган	Сэлэнгэ	Сум	250	1957	67	Соёлын төв
65	Булган	Хангал	Сум	250	1988	36	Соёлын төв

№	Аймаг	Сум	Аймаг, сум, баг, тосгон	Барилга			Төрөл
				Хүчин чадал /суудал/	Хэдэн онд баригдсан	Насжилт	
66	Булган	Хишиг-Өндөр	Сум	250	1972	52	Соёлын төв
67	Булган	Хутаг-Өндөр	Сум	250	1974	50	Соёлын төв
68	Булган	Хялганат тосгон	Баг, тосгон	250	1974	50	Соёлын төв
75	Говь-Алтай	Гуулин баг	Баг, тосгон	200	1983	41	Соёлын төв
81	Говь-Алтай	Хөхморьт	Сум	200	1967	57	Соёлын төв
83	Говь-Алтай	Баянтоорой баг	Баг, тосгон	40	1989	35	Соёлын төв
84	Говь-Алтай	Цээл	Сум	200	1967	57	Соёлын төв
85	Говь-Алтай	Чандмань	Сум	150	1986	38	Соёлын төв
86	Говь-Алтай	Шарга	Сум	200	1967	57	Соёлын төв
87	Говь-Алтай	Эрдэнэ	Сум	200	1986	38	Соёлын төв
88	Говьсүмбэр	Шивээговь	Сум	100	1975	49	Соёлын төв
89	Говьсүмбэр	Баянтал	Сум	150	1970	54	Соёлын төв
90	Дархан-Уул	Орхон	Сум	220	1991	33	Соёлын төв
91	Дархан-Уул	Хонгор	Сум	100	1969	55	Соёлын төв
92	Дархан-Уул	Шарын гол	Сум	250	1965	59	Соёлын төв
94	Дорноговь	Алтанширээ	Сум	200	2000	24	Соёлын төв
98	Дорноговь	Сайншанд	Сум	250	1987	37	Зүүнбаян багийн соёлын төв
99	Дорноговь	Иххэт	Сум	250	1983	41	Соёл, спортын төв
100	Дорноговь	Мандах	Сум	200	1967	57	Соёлын төв
101	Дорноговь	Өргөн	Сум	150	1992	32	Соёл, спортын төв
102	Дорноговь	Сайхандулаан	Сум	100	1965	59	Соёлын төв
108	Дорнод	Баяндун	Сум	250	1975	49	Соёлын төв
112	Дорнод	Дашбалбар	Сум	250	1969	55	Соёлын төв
116	Дорнод	Хөлөнбуйр	Сум	250	1975	49	Соёлын төв

№	Аймаг	Сум	Аймаг, сум, баг, тосгон	Барилга			Төрөл
				Хүчин чадал /суудал/	Хэдэн онд баригдсан	Насжилт	
117	Дорнод	Цагаан-Овоо	Сум	250	1979	45	Соёлын төв
119	Дорнод	Чулуунхороот	Сум	200	1979	45	Соёлын төв
120	Дундговь	Адаацаг	Сум	120	1960	64	Соёлын төв
122	Дундговь	Говь-Угтаал	Сум	250	1978	46	Соёлын төв
123	Дундговь	Гурвансайхан	Сум	120	1966	58	Соёлын төв
126	Дундговь	Дэрэн	Сум	150	1942	82	Соёлын төв
128	Дундговь	Луус	Сум	200	1987	37	Соёлын төв
129	Дундговь	Өлзийт	Сум	250	1976	48	Соёлын төв
134	Завхан	Алдархаан	Сум	350	1989	35	Соёлын төв
139	Завхан	Завханмандал	Сум	200	1976	48	Соёлын төв
144	Завхан	Сантмаргац	Сум	200	1989	35	Соёлын төв
151	Завхан	Цагаанхайрхан	Сум	100	1965	59	Соёлын төв
152	Завхан	Цагаанчулуут	Сум	200	1963	61	Соёлын төв
153	Завхан	Цэцэн-Уул	Сум	200	1968	56	Соёлын төв
154	Завхан	Шилүүстэй	Сум	140	1972	52	Соёлын төв
155	Завхан	Эрдэнэхайрхан	Сум	160	1994	30	Соёлын төв
160	Орхон	Жаргалант	Сум	350	1996	28	Соёл мэдээллийн
163	Өвөрхангай	Баян-Өндөр	Сум	250	1964	60	Соёлын төв
164	Өвөрхангай	Богд	Сум	300	1989	35	Соёлын төв
179	Өвөрхангай	Өлзийт	Сум	300	1976	48	Соёлын төв
182	Өмнөговь	Булган	Сум	200	1990	34	Соёлын төв
184	Өмнөговь	Мандал-Овоо	Сум	220	1973	51	Соёлын төв
188	Өмнөговь	Сэврэй	Сум	180	1954	70	Соёлын төв
190	Өмнөговь	Ханхонгор	Сум	200	1989	35	Соёлын төв
194	Сүхбаатар	Асгат	Сум	200	1979	45	Соёлын төв

№	Аймаг	Сум	Аймаг, сум, баг, тосгон	Барилга			Төрөл
				Хүчин чадал /сууцал/	Хэдэн онд баригдсан	Насжилт	
200	Сүхбаатар	Сүхбаатар	Сум	200	1982	42	Соёлын төв
202	Сүхбаатар	Түмэнцогт	Сум	200	1978	46	Соёлын төв
206	Сэлэнгэ	Алтанбулаг	Сум	100	1970	54	Соёлын төв
207	Сэлэнгэ	Баруунбүрэн	Сум	250	1980	44	Соёлын төв
208	Сэлэнгэ	Баянгол	Сум	200	1968	56	Соёлын төв
211	Сэлэнгэ	Жавхлант	Сум	250	1983	41	Соёлын төв
214	Сэлэнгэ	Мандал сумын Хэрх тосгон	Баг, тосгон	350	1994	30	Соёлын төв
215	Сэлэнгэ	Орхон	Сум	200	1960	64	Соёлын төв
216	Сэлэнгэ	Орхонтуул	Сум	150	1974	50	Соёлын төв
217	Сэлэнгэ	Сайхан	Сум	500	1986	38	Соёлын ордон
218	Сэлэнгэ	Сайхан сумын Номгон тосгон	Баг, тосгон	100	1986	38	Соёлын төв
219	Сэлэнгэ	Сант	Сум	250	1958	66	Соёлын төв
220	Сэлэнгэ	Түшиг	Сум	250	1961	63	Соёлын төв
221	Сэлэнгэ	Хушаат	Сум	90	2002	22	Соёлын төв
223	Сэлэнгэ	Цагааннуур	Сум	200	1986	38	Соёлын төв
225	Сэлэнгэ	Шаамар сумын Дулаанхаан тосгон	Баг, тосгон	250	1977	47	Соёлын төв
227	Төв	Аргалант	Сум	205	1990	34	Соёлын төв
229	Төв	Батсүмбэр	Сум	250	1973	51	Соёлын төв
234	Төв	Баянхангай	Сум	200	1984	40	Соёлын төв
236	Төв	Баянцогт	Сум	250	1962	62	Соёлын төв
239	Төв	Бүрэн	Сум	154	1960	64	Соёлын төв
241	Төв	Жаргалант	Сум	250	1967	57	Соёлын төв
243	Төв	Лүн	Сум	350	1987	37	Соёлын төв
245	Төв	Сэргэлэн	Сум	150	1979	45	Соёлын төв
246	Төв	Сүмбэр	Сум	250	1986	38	Соёлын төв

№	Аймаг	Сум	Аймаг, сум, баг, тосгон	Барилга			Төрөл
				Хүчин чадал /суудал/	Хэдэн онд баригдсан	Насжилт	
247	Төв	Өндөрширээт	Сум	250	1990	34	Соёлын төв
248	Төв	Угтаалцайдам	Сум	250	1978	46	Соёлын төв
249	Төв	Цээл	Сум	350	1980	44	Соёлын төв
250	Төв	Эрдэнэ	Сум	250	1962	62	Соёлын төв
251	Төв	Эрдэнэсант	Сум	100	1990	34	Соёлын төв
252	Төв	Зуунмод	Сум	250	1952	72	Соёлын төв
254	Увс	Бөхмөрөн	Сум	120	1973	51	Соёлын төв
264	Увс	Сагил	Сум	250	1985	39	Соёлын төв
273	Ховд	Булган	Сум	350	1989	35	Соёлын төв
283	Ховд	Ховд	Сум	350	1991	33	Соёлын төв
290	Хөвсгөл	Баянзүрх	Сум	150	1975	49	Соёлын төв
294	Хөвсгөл	Их-Уул	Сум	250	1961	63	Соёлын төв
297	Хөвсгөл	Тариалан	Сум	200	1980	44	Соёлын төв
298	Хөвсгөл	Тосонцэнгэл	Сум	350	1978	46	Соёлын төв
300	Хөвсгөл	Түнэл	Сум	150	1980	44	Соёлын төв
303	Хөвсгөл	Хатгал	Баг, тосгон	150	1982	42	Соёлын төв
304	Хөвсгөл	Цагааннуур	Сум	100	1956	68	Соёлын төв
305	Хөвсгөл	Цагаан-Уул	Сум	400	1981	43	Соёлын төв
308	Хөвсгөл	Чандмань-Өндөр	Сум	150	1974	50	Соёлын төв
309	Хөвсгөл	Шинэ-Идэр	Сум	200	1964	60	Соёлын төв
312	Хэнтий	Батноров	Сум	300	1988	36	Соёлын төв
317	Хэнтий	Баянхутаг	Сум	250	1979	45	Соёлын төв
318	Хэнтий	Биндэр	Сум	300	1982	42	Соёлын төв
319	Хэнтий	Бор-Өндөр	Сум	300	1989	35	Соёлын төв
320	Хэнтий	Бэрх	Баг, тосгон	300	1986	38	Соёлын төв

№	Аймаг	Сум	Аймаг, сум, баг, тосгон	Барилга			Төрөл
				Хүчин чадал /суудал/	Хэдэн онд баригдсан	Насжилт	
322	Хэнтий	Гурванбаян тосгон	Баг, тосгон	20	1984	40	Соёлын төв
324	Хэнтий	Дархан	Сум	250	1981	43	Соёлын төв
326	Хэнтий	Жаргалтхаан	Сум	200	1974	50	Соёлын төв
329	Хэнтий	Хэрлэн	Сум	200	1987	37	Соёлын төв
330	Хэнтий	Өлзийт /Хэрлэн сумын тосгон/	Баг, тосгон	150	1984	40	Соёлын төв
332	Хэнтий	Хэрлэнбаян-Улаан тосгон	Баг, тосгон	100	1967	57	Соёлын төв

ОТОГЛОХ ЦЭГИЙН ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

Монгол улсын засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.4.6-д Баян-Өлгий, Увс, Ховд, Өвөрхангай, Архангай, Баянхонгор, Өмнөговь, Дорнод, Завхан аймгуудад аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлж, отоглох цэг, авто зам дагуу үйлчилгээний цогцолборуудыг байгуулна. Говийн бүсийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөнд 2020-2024 он хүртэл 100 отоглох цэг байгуулна гэж заасан болно.

№	Хамгаалалтын захиргааны нэр	Газар нутгийн нэр	Эх үүсвэр	Төсөв /сая төгрөг/
1.	Хар ус нуурын УТХГ	Хар-ус нуурын баруун эрэг Төмөрт /Шувуу ажиглах цэг/	АЖХЗ	559.0
2.	Архангай аймаг	Архангай аймгийн Өгийнуур сумын Өгийнуурт		
3.	Хан Хөхийн УТХГ	Увс аймаг Хяргас нуур		
4.	Хан Хөхийн УТХГ	Увс аймаг Хяргас нуур		
5.	Увс нуурын УТХГ	Увс аймгийн Увс нуур		
6.	Ховд аймаг	Гурван Цэнхэрийн агуй		
7.	Хангайн Нурууны БЦГ	Архангай аймаг,Тариат сум, Хорго-Тэрхийн цагаан нуур	Олон улсын төсөв	453,0
8.	Отгонтэнгэрийн УТХГ	Завхан аймаг, Алдархаан сум, Даян /Олон улсын төсөв/		
9.	Тарвагатайн Нурууны БЦГ	Архангай аймаг, Цахир сум, Өвгөн гэсэр ламын бунхан Хөх нуурын ам /Олон улсын төсөв/		
10.	Орхоны хөндийн БЦГ	Өвөрхангай аймаг, Уянга сум, Найман нуур /Олон улсын төсөв/		
11.	Орхоны хөндийн БЦГ	Өвөрхангай аймаг, Бат-Өлзий сум, Хойд Агуйт /3000-4000/ хүн давхардсан тоогоор /Олон улсын төсөв/		
12.	Горхи Тэрэлжийн БЦГ	Улаанбаатар хот,Налайх дүүрэг, Чингис хад /Олон улсын төсөв/		
13.	Горхи Тэрэлжийн БЦГ	Улаанбаатар хот, Налайх дүүрэг, Сайханы саравч /Олон улсын төсөв/		
14.	Дорнодын УТХГ	Дорнод аймаг, Чулуунхороот сум, Галуут нуур /Олон улсын төсөв/		
15.	Дорнодын УТХГ	Дорнод аймаг, Дашбалбар сум, Чух нуур /Олон улсын төсөв/		
16.	Онон Балжийн БЦГ	Хэнтий аймаг, Дадал сум, Агацын доод нарс /Олон улсын төсөв/		
17.	Хан Хэнтийн УТХГ	Сэлэнгэ аймаг, Мандал сум, Хонин нуга /Олон улсын төсөв/		
18.	Увс аймаг	Малчин	УТХО	500.0

19.	Увс аймаг	Завхан		
20.	Увс аймаг	Наранбулаг		
21.	Увс аймаг	Хяргас		
22.	Увс аймаг	Цагаанхайрхан		
23.	Увс аймаг	Увс		
24.	Булган аймаг, Баян-Агт сум	Хануй голын рашаан		1.000.0
25.	Булган аймаг, Рашаант сум	Элсэн тасархай		
26.	Дорнод аймаг, Халх гол сум	Буйр нуур		
27.	Төв аймаг, Мөнгөнморьт сум	Хориуд		
28.	Говь-Алтай аймаг, Цогт сум	Ээж хайрхан уул		
29.	Баянхонгор аймаг, Богд сум	Цонж		
30.	Өмнөговь аймаг,	Ёлын ам		
31.	Өмнөговь аймаг, Сэрвэй сум	Дуут манхан		
32.	Дундговь аймаг, Өлзийт сум	Цагаан суварга		
33.	Дундговь аймаг, Гурван сайхан сум	Их газрын чулуу		
34.	Булган аймаг Дашинчилэн сум	Хар бухын балгам	Орон нутгийн төсөв	18,0
35.	Булган аймаг Булган сум	Булган сум		18,0
36.	Увс аймаг	Тэс сум		105,0
37.	Улаанбаатар	Их тэнгэрийн ам	АЖХЗ	100,0
38.	Булган аймаг	Рашаант сум	Улсын төсөв	419,5
39.	Булган аймаг	Баян агт сум		381,1
40.	Өвөрхангай аймаг	Хужирт сум		381,1
41.	Хэнтий аймаг	Өмнөдэлгэр сум		381,1
42.	Завхан аймаг	Тэлмэн сум		381,1
43.	Говь-Алтай аймаг	Хөх морьт сум		381,1
44.	Увс аймаг	Малчин сум		1,200
45.		Тариалан сум		

46.		Увс нуур		